

Ivá, el de la puta mili

El seu autèntic nom és Ramon Tosas, i acut a aquestes planes per parlar-nos de monarques, reclutes i «xoriços»

A despit de la mala bava que segrega alguna de les seves criatures, és la persona més tranquil·la del món. Diu que es limita a reflexionar sobre allò que passa, i deixa que el que entenem per humor sigui treball d'altres col·legues. Li escenifiquen amb èxit personatges carismàtics de collita pròpia i ni s'enfila d'alegria per les parets. Caram, l'Ivá, quin tipus!

JORDI SOLER

■—Jo afirmaria, com a lector de les teves historietes, que cada vegada que agafes els pinzells ho fas amb la idea de redactar una declaració de principis.

—«El que faig és una reflexió, i l'humor és el que és, un *xiste*. Al *Periódico* qui fa l'humor són el Perich, amb el seu acudit diari, i el Trallero, amb la seva tira de caricatures. En el meu cas, jo dispo d'un espai on puc fer coses d'actualitat, creant situacions i buscant-hi la punta, o puc fer la conya-conya del *xiste*, sense més. I com que aquesta necessitat ja la tinc superada, aleshores, i ho

repeteixo, el que faig és una reflexió».

—Quan he dit allò dels principis em referia especialment a les *Historias de la puta mili* que apareixen a *El Jueves*. És obvi que en elles ets força sarcàstic amb la monarquia, per exemple.

—«No, jo només reflecteixo allò que detecto del país. A la meua oficina —quan algú em ve a buscar i no em troba a casa, el porter sempre li diu: *Está en la oficina*, i vol dir el bar— comparteixo un món que enriqueix molt, perquè el bar és una de les coses més democràtiques que hi ha. Al

Aquests cabells blancs, patriarcalcs —però lluentcs com l'acer—, semblen no correspondre a qui és autor de despietades diatribes contra el poder, l'Església, les institucions o tot allò que consideri que es val de la prepotència per fastiguejar-nos.

IvÀ

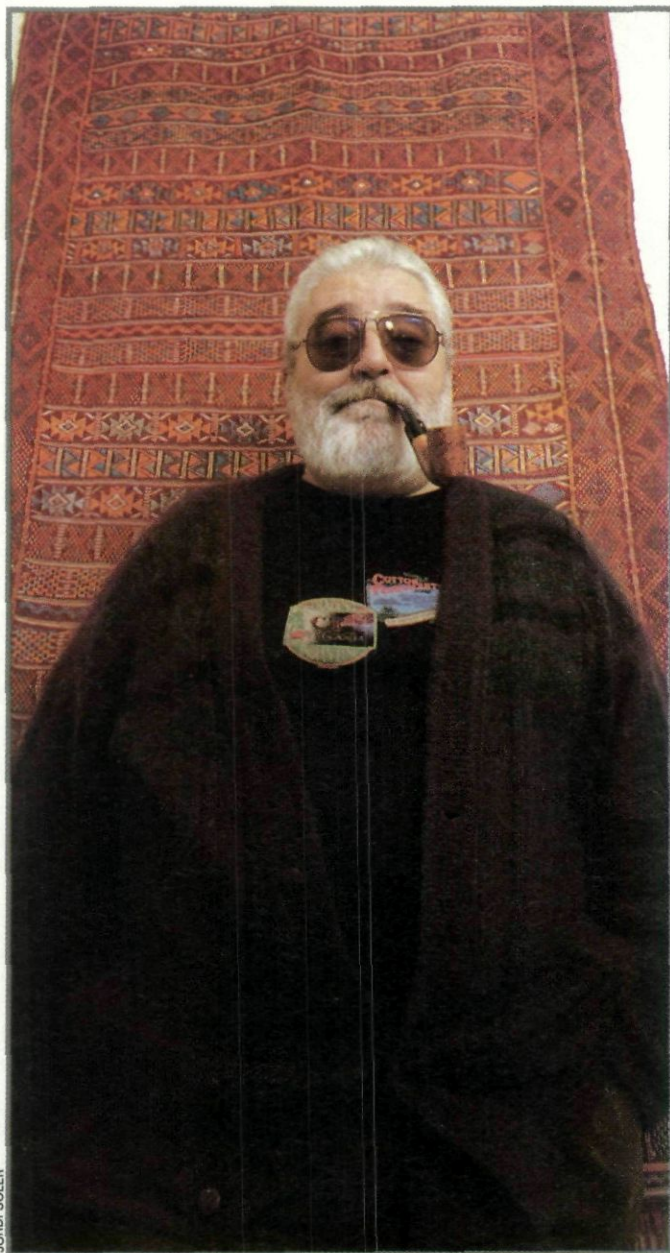
meu hi van l'apoderat i el director del banc, el *tio* de la botiga de electrodomèstics, el mecànic del costat, el camàlic... I aleshores, cada matí, allí s'organitzen unes discussions de política en què es parla d'allò que està al carrer, que no és el que surts als diaris, sinó allò que per a la gent té autèntica importància. Veuràs, jo recordo que quan el Koeman es va fotre mal coincidí amb no sé quina notícia importantíssima, però al carrer només es parlava de la seva lesió. I dius: això no falla, tu, com que a la gent li interessa que guany el Barcelona, el Koeman és més important que la guerra del Golf!»

—Ah, però això no és sarcasme!

—«He posat un cas. Bé, de fet la gent del carrer no és monàrquica, almenys la gent amb la qual em relaciono, i ja veus que és molt variada. Doncs no conec cap *tio* que digui «jo, per principis, defenso la monarquia perquè ha salvat el país!» No, la gent no és *tonta* i sap que va haver-hi un pacte d'estat per posar al capdavant un individu que garantís no caure ni en un extrem ni en l'altre, no? I si un dia el fotessin al carrer, ningú no mouria un dit ni s'esquinçaria les vestidures. O sigui que jo faig les historietes per a aquest tipus de públic.

—Sí, sí, molt bé, però és que a l'hora de plasmar tot això en els teus dibuixos, resulta que el príncep sempre s'entrebanca o es dona cops de cap amb els canons; el rei no sap nedar i està a punt d'ofegar-se...

—«Jo vull explicar que el rei és un tipus que, primer, caga com tothom i, després, que dintre de la seva professió és un *tio* bastant... Mira, si li fessin un test de reis, no sé quin número li donarien, però dubto molt que fos un número alt, no? Llavors, com que això no puc matisar-ho amb detalls reals, exagero la caricatura fent-lo caure del *barco* o fotent-se una hòstia contra un canó, o agafant un avió i estavellant-se. I ho faig per demostrar el que jo penso: que no

B I O G R A F I A

Ramon Tosas neix a Manresa l'any 1941. Deixa els estudis als 18 anys, fa el servei militar com a voluntari i, en llicenciar-se, obté el passaport i durant vuit anys dona voltes per Europa. De retorn a casa, troba que Barcelona és una ciutat amable i s'hi estableix; treballa en una empresa del ram de la construcció, on es dedica al càlcul d'estructures (no aluminoses). Atret per la bohèmia «progre» d'aquell temps, abandona la vida reglamentada i es dedica al dibuix humorístic, feina amb la qual descobreix que treballant un parell de dies a la setmana en fa per viure.

Ha col·laborat a *Serra d'or*, *Matarratos*, *Boccacio*, *Barcelona deportiva*, *Diario de Barcelona*, *Garbo*, *Barrabás* i *El Pápus*. Actualment treballa a *El Jueves* i fa una tira diària per a *El Periódico*.

es tracta d'algú massa brillant, no? I si és així, què vols que et digui!»

—I de la *puta mili* què reflecteixes? El temps que vares passar-hi?

—«No, no! Bé, sí, en principi em basava en records propis, però em va passar un fenomen estranyíssim, i és que vaig començar a rebre cartes de *xavals* de la mili, però molt aviat, als sis o set mesos de publicar-se les historietes. En principi poquetes, era com un goteig, però al cap d'un any ja se'n rebien unes quatre o cinc per setmana. Fins i tot hem rebut cartes de casernes-escola de la Guàrdia Civil, posant a parir els comandaments igual com fan els reclutes, saps?, allò de *que si el sargento... que si el profesor es un desgraciao que no nos deja entrar El Jueves en la escuela... que si te pillan con El Jueves es un suspenso seguro...* És clar, tot aquest material són idees que et donen, i algunes d'elles les he utilitzat tal com venien, perquè són tan divertides!»

—I en quines fonts beus per reflectir l'ambient i els personatges del teu altre fill gràfic, el *Makinavaja*?

—«El *Maki* és diferent; el *Maki* és una història... El món del «xoriço» és una altra cosa, perquè ningú no t'escrivi des de la presó. O sigui que situo el *Maki* en l'ambient de les Rambles, però no en el d'ara, sinó en el d'abans, en aquell que jo coneixia una mica».

—Ha canviat?

—«Home, ara vas per qualsevol indret d'aquell barri i surt un *xaval* amb el *mono* i et planta el ganivet al coll, i a ple dia, per fotre't les dotze mil peles i comprar-se la dosi, no? Però vull dir que era un món que m'interessava, i llavors també era aquesta cosa del marginat que... Bé, tu ja saps que el *Makinavaja* surt de l'*Ópera de tres rals* de Brecht, i és un personatge que a mi em feia molta gràcia per tot allò que tenia de negatiu».

—Un tipus paradigmàtic, potser?

—«És clar, es tracta de buscar un extrem per poder posar en solfa la societat en si. Fixa't que el «xoriço» no està tan lluny d'allò que realment està passant, perquè «xoriços» ho som tots. I ho som per permetre, per exemple, el genocidi dels kurds i tot el que passa amb els iraquians, els xiïtes i la mare que els va parir, per un problema de pura estratègia econòmica. «Xoriços» ho som tots, i si Europa s'ha emmerdat en aquesta situació de guerra és perquè és conscient que, per viure bé, cal fer-ho a costa de... a costa de qui sigui! I això ho ha acceptat; ha acceptat la ignomínia de dir: «Prefereixo tenir gasolina per al meu cotxe, i que passi el que vulgui». Aquesta guerra ha estat això, un compromís de tota la població europea per acceptar la ignomínia tacada de sang, callar i esperar el «nou ordre»: un capitalisme pur i salvatge, que és el que es pretén implantar en aquest moment».

—I què fa, o com fustiga el *Maki* les nostres renegrides consciències?

—«El *Maki* ve a ser el clàssic típic del carrer que té una *empanada* mental, el que ha llegit allò que Vázquez Montalbán anomena «quaranta duros de marcs comprats a les Rambles» i que no fila gaire, no? És el típic individu del qui es diu: *Si ese chico tuviera estudios...*! Però és aquell que ha sentit dir per aquí, ha sentit dir per allà, i la presó ensenya molt, he, he, he!, i que, al capdavant, és això, un que veu la vida des de la seva postura i fa les seves elucubracions servint-se dels mitjans que té».

—De tota manera sempre se'n surt, mai no queda en ridícul. Fins i tot algun sergent de la Guàrdia Civil arriba a deixar-li la senyora, com si allò fos un embolic vodevillesc!

—«Bé, la paraula és això, vodevil. Tingues en compte que l'humor té unes regles que tu et pots saltar, com et pot saltar la realitat per aconseguir un gag, no? Però, atenció, que la policia

i el «xoriço» estàn més pròxims que no la policia i el ciutadà normal. Mira, hi havia un policia, per allà al districte V, que mai no era al despatx; sempre el trobaves en un lloc que es deia *Tabú*, envoltat de la seva cohort de «xoriços», i se sentia més bé entre «xoriços», putes i maricons, que amb els seus propis companys, no? I és que s'entenen perfectament, perquè és el seu món».

—Tant el *Maki* com la *puta mili* han saltat del paper imprès als escenaris, i ara són persones de carn i ossos, actors, els qui reviu allò que ocorria als teus ninots. D'on va sortir la idea?

—«Jo no hi tinc cap culpa, en això! Un dia va venir el Miravete per dir-me: «Què et sembla si ho passéssim al teatre?», i com que jo mai no dic que no a aquestes coses, i pensant que no es faria, el vaig autoritzar a tirar-ho endavant. I sí, sí, va aconseguir calés per muntar l'obra, que els ha funcionat de forma estupenda».

—Els has escrit tu els diàlegs?

—«No, no, no, en absolut! Els vaig deixar tres-centes històries perquè anessin agafant allò que més els agradés, i ells en varen fer un *puzzle*. Però jo no he escrit ni una ratlla; he vist els assajos i he dit què m'agradava i què no, però no he entrat gens en el concepte de teatre; tot allò que apareix a escena és obra dels que ho han fet, no?, perquè haurien pogut escollir una cosa completament diferent. El *Maki* mateix és molt contradictori, és un personatge que avui té una determinada etiqueta i demà pot ser que no en tingui cap. Això no es nota massa en l'obra de teatre perquè a l'hora de la veritat, en el moment d'explicar una història amb un cert fil argumental, sembla que és un home que al final pren consciència de la situació, quan el personatge, de fet, no té cap consciència: és un supervivent nat que actua segons vénen les coses».

—I que sembla adaptar-s'hi amb prou facilitat.

—«Igual que un gos, que a l'es-

PRESÈNCIA DE PEACOCK A GIRONA

Foto: CLAUDI VALENTI

MONTSE BATLLE. EMPRESÀRIA DE MODA

Peacock Sabateries

Plaça del Vi, 4 – Tel. 20 38 26
Les Hortes, 9/11 – Tel. 20 82 56
Mercaders, 12 – Tel. 20 68 05
17004 – GIRONA

Major, 2 – Tel. 31 74 31
Cervantes, 17 – Tel. 31 55 07
17230 – PALAMÓS

SABATES • BOSSES • COMPLEMENTS • ARTICLES DE VESTIR EN PELL

Ivá

Nascut per no matar-s'hi

tiu s'estira al racó més fresc de la casa, i a l'hivern s'acomoda en el més calent, no? Doncs per al *Maki* el més favorable és allò que fa, i tant se li'n fot que estigui o no dintre de la llei. Ara, he procurat que el personatge no fos dolent en si mateix, allò de la maldat per la maldat, sinó que només comet dolenteries quan li són imprescindibles per a la supervivència. És una mica aquella reflexió de: primer sóc jo i després la resta».

—En les històries d'aquest delinqüent mig agitanat, que solen ocórrer dintre d'un bar, hi ha uns quants tipus humans que l'acompanyen i que sempre són els mateixos. En Popeye, per exemple, que podria ser com un soci-alumne-ombra del *Maki*, d'on ha sortit?

—«L'humor té una sèrie de trucs, no? Així, un personatge aïllat ha de fer reflexions i respondre-les ell mateix, però si hi ha un altre *tio*, ja tenim la discussió. Llavors pots fer que un adopti una postura i que l'altre la rebati. Un cop aconseguit això, ja pots exposar la teva idea, perquè hi ha contradicció i no sembla que siguis tu qui la dona, sinó que és el mateix lector qui l'extreu del diàleg. És el truc per explicar una idea sense haver-la d'explicar tota; es posen dues parts enfrontades i, d'allò que en surt, tu reflexiones, és clar».

—També els fa companyia, amb més desgràcia que sort, un moro d'aquests que venen foteses de bar en bar.

—«Sí, és que de mica en mica van sorgint tipus. I n'hi ha que s'adapten i n'hi ha que no, perquè tenim el cas d'un personatge real que sempre va pel mercat de Sant Antoni, en *Garibaldi*, un paio maquíssim que està mig boig, però és tan entranyable i tan simpàtic per ell mateix, que em va resultar impossible passar-lo a ninot. La seva conya real és tan divertida, que guanya més en la realitat que no en la ficció, i no saps com encaixar-lo en un còmic: té massa personalitat. O

Ramon Tosas pertany a la rara condició d'individus que han estat profetes a casa seva, i això sense etzibar auguris apocalíptics ni predir esgarrifosos malestars, perquè, encara que tremendament lúcida, no és partidari del tro i el cataclisme entesos com a recompensa divina als disbarats humans. Com ell molt bé ens explica, és home més inclinat a la reflexió quotidiana que al sarcasme brutal, i des d'aquesta premissa diguem-ne filosòfica, aconsegueix que les seves caricatures diguin i es contradiguin constantment. Murri com ell sol, va saber introduir-se en el cenacle dels ninotaires a través de l'estil d'un dibuixant francès, Reiser, que havia estat l'enfant terrible de la revista *Harakiri*, i, sense deixar mai més el model gràfic imitat, l'obra d'Ivá adquireix vida pròpia, i es decanta dia rere dia fins oferir personatges i situacions que ja no tenen res a veure amb les criatures en principi plagiades.

Un detall important —cabdal, per dir-ho de forma més exacta— que acosta Ramon Tosas «Ivá» a l'entiment dels qui el gaudim, és saber com s'inspira i, sobretot, d'on surten els individus —sergents, «xoriços», moros, guàrdies civils, dignitats nacionals i algunes mostres del bestiar polític que ens envolta— que donen vida a les seves historietes. Doncs vet aquí que és el carrer, és l'ambient del bar que frequenta i són les cartes que li envien els soldats de lleva, les fonts d'informació de què disposa i es val. És a dir, que tot el que guixa succeeix realment, només que l'artista sap extreure'n la part valuosa i deixar de banda la pel·lofa rutinària.

Aquest home sabàtic, tranquil, acollidor i que, malgrat tot, mai no acaba d'engreixar-se massa, ara veu, des del sofà, com el *Makinavaia* i la tropa no gens aguerida que retrata amb el pinzell s'han enfilat a l'escenari, i amb èxit. Bé, es limita a estar content i satisfet mentre prepara unes vacances de tres mesos que potser, quan es publiqui l'entrevista, ja hauran començat.

(Ivá vol dir «Intent Variat Artística», una mena de cosa que volien fer ell i Òscar Nebreda, on es reunissin taller de decoració, oficina de disseny i altres assumptes d'aquest tipus. Les complicacions a l'hora d'engegar el projecte els feren desistir, i atès que IVÀ ja tenia *copyright*, el senyor Ramon, com a pare, entre d'altres, de la criatura, l'adoptà per a la posteritat).

sigui que he preferit treballar amb dos «xoriços» principals, un moro que comença a viure en aquell barri, i s'hi adapta malgrat aquella cosa racista que hi ha —«tu ets moro i tal»—, però que és un racisme entranyable, com el d'aquells contes del Faulkner on es parla del Sud —«mi negro no me lo toques, que es mi negro»—,

no? I també hi ha el *Pirata*, que és un antic «xoriço» que aconsegueix muntar un baret, i que no està d'hòsties i gairebé és de dretes, el *tio*, perquè allò que val és el negoci... I hi ha la *Manoli*, que és el cunyat del *Maki*, un a qui la dona li va fotre el camp i s'ha tornat maricó, i va de transvestit fent de mare enlloc de pare. És tot

aquest món del «xoriço», tan ric, que igual pots trobar a Marsella com a Barcelona com a Malasana, a Madrid, no?»

—En una de les tires del *Mefisto*, l'angelet —*Pajarito*, em sembla que li dius— fa una reflexió al dimoni en la qual considera que Felipe González ha tardat molt a formar el nou govern, i el *Mefisto* li respon que, és clar, abans González ha hagut de consultar—ho amb els amos. Bé, doncs, quins amos, Ivá?

—«Mira, jo crec que quan el Felipe va pujar al poder, no sabia què hi ha al darrera; tot i ser un professional de la política, no va saber res fins que va trobar-se dintre del merder. I estic convençut que el 23-F, aquí a Espanya, el varen parar els americans. Hi havia uns poders fàctics bastant *burros* que varen dir *vamos a salvar España*, i aleshores els americans varen contestar: *Aquí, ni hablar, ¿eh? Aquí, ni Elefante Blanco ni hostias!* Era quan hi havia aquell ambaixador negre, en Todman, i, per a mi, ho varen parar ells, perquè ja s'havia programat el futur polític del país. I el famós discurs del rei... Aquell discurs era molt ambigu, i tant podia ser vist des d'un costat com des de l'altre, eh? *Toda decisión militar pasa por aquí!* I tu deies «collooons!» I és que el país estava pres militarment; hi havia casernes de Barcelona que havien comprat pa Bimbo a totes les botigues del barri, i dos dies abans! Tots els militars sabien que es preparava un cop d'estat, i només esperaven que es produís un pronunciament seriós. Si després del que va fer el Tejero arriba l'*Elefante Blanco* a les Corts, s'aixecaven totes les casernes de Barcelona, les de Bilbao i les d'allí on sigui, i aquí no es movia ni Déu!»

—Així, penses que hem de donar les gràcies als «amos».

—«És que amb tots els interessos que hi ha al darrera, amb una integració al Mercat Comú, tu creus que han de sortir quatre beneïts amb quinze anys més de

POLITICA

«Quan Felipe va pujar al poder no sabia què hi ha al darrera; tot i ser un professional de la política, no va saber res fins que va trobar-se dintre del merder»

MONARQUIA

«La gent no és tonta i sap que va haver-hi un pacte d'estat per posar un individu que garantís no caure ni en un extrem ni en l'altre. I si un dia el fotessin al carrer, ningú no mouria un dit ni s'esquinçaria les vestidures».

dictadura militar? Això a l'Argentina encara pot passar, però aquí no, home!»

—Vejam: tu creus que són realment importants els polítics autonòmics?

—«És que jo no crec ni en l'autonomia! No crec en l'autonomia política —en l'autonomia cultural, sí—, perquè ja Ortega y Gasset —i això que no és un tio que me'l cregui de pe a pa, però en algunes coses tocava bastant bé—, a *España invertebrada*, ho explicava molt clar: tot moviment centrifugat té tendència a ajuntar-se amb allò que és fort. Així, per exemple, com que els Reis Catòlics eren un moviment fort, els feudals varen deixar les seves independències per unir-se al poder més fort, a la monarquia que governava, no? En aquest moment en què tothom parla

d'autonomies, resulta que es perd el cul per unir-se a Europa, perquè Europa és la força. Llavors es crea aquesta escissió envers Madrid, perquè Madrid és una merda, no hi ha polítics bons; Felipe González és un advocat laboralista, un home poc acostumat a manipular calés, que cobrava seixanta mil peles al mes, i de cop i volta es troba remenant pressupostos de l'estat, amb un fons de sis-cents milions de pessetes del qual no ha de donar comptes a ningú, totalment per a propines!»

—I en Guerra, què?

—«Feia de segon i era un pobre beneit, un intel·lectual de poble! Són gent perillosíssima manejant un país! I si a Espanya ja li costa calés un govern central, imagina't si la dividim en dinou autonomies més!»

—De tota manera, has dit que creus en l'autonomia cultural.

—És que estic completament d'acord que els nostres valors culturals no es poden perdre! Endemés, una autonomia cultural la trobo perfecta: que es protegeixi la llengua, que hi hagi... I que s'arribi al catalanisme per una altra via; que en lloc d'imposar-lo, es faci desitjable. Abans, molts fills de gent immigrada volien ser catalans perquè, cony!, ser català era tenir un estatus. I és que resultava atractiu, i no com ara, amb aquesta política d'imposició que fa el Pujol, tan semblant a la de l'Espanya de Franco: *¡En la España de Franco se habla español!* I ara sents: «A la Catalunya de Pujol es parla català!» No fotem, home, deixem córrer tot això i anem per fer peles, com els japonesos!»

GENERALITAT DE CATALUNYA

**Departament de
Benestar Social
Oficina del Ciutadà**

Carrer Calàbria, 129-131

Tel. 426 98 19

Podem ajudar-te.

CATALUNYA UN PAÍS D'EUROPA

Vine a l'Oficina del Ciutadà o a qualsevol de les 60

Oficines de Benestar Social distribuïdes per Catalunya.

Presència: 1991-04-28 p. 13
Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona (www.girona.cat/sgdop)